

**Науково-практичний
коментар Податкового
кодексу України. В 3-х томах.
Станом на 01.04.2011 р.**

У підготовленому авторським колективом виданні подано постатейний нормативно-правовий аналіз положень розділів Податкового кодексу України, прийнятого 2 грудня 2010 року (із подальшими змінами). У коментарі широко використані дані Положень (стандартів) бухгалтерського обліку податкових операцій, відомчі нормативно-правові акти Державної податкової служби, Державної митної служби, Міністерства фінансів України та інших контролюючих органів, що деталізують окремі положення коментованого Кодексу, широко застосовано методику системного аналізу окремих норм Кодексу для з'ясування їх структурно-змістового взаємозв'язку та наведено форми податкових декларацій, повідомлень, розрахунків, листів і таблиць, покликаних допомогти підприємцю і бухгалтеру при здійсненні ними податкового (бухгалтерського) обліку.

Видання розраховано на керівників і бухгалтерів підприємств, установ та організацій всіх форм власності, працівників податкових, митних та інших контролюючих органів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями і проблемами оподаткування в Україні.

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ПОДАТКОВОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(розділи I-IV)**

Том 1-й

Станом на 1 квітня 2011 р.

Київ – 2011

УДК 336.2:347.73(477)

ББК 67.402(4Укр)

Н 34

Безрутенко С. М., Клименко О. І., Овчаренко А. С. та ін.

Н 34 Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. 1-й том. (розділи I-IV). Станом на 01.04.2011 р. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2011. – 928 с.

ISBN 978-966-370-151-6

У підготовленому авторським колективом виданні подано постатейний нормативно-правовий аналіз положень розділів I-IV Податкового кодексу України, прийнятого 2 грудня 2010 року (із подальшими змінами). У коментарі широко використані дані Положень (стандартів) бухгалтерського обліку податкових операцій, відомчі нормативно-правові акти Державної податкової служби, Державної митної служби, Міністерства фінансів України та інших контролюючих органів, що деталізують окремі положення коментованого Кодексу, широко застосовано методику системного аналізу окремих норм Кодексу для з'ясування їх структурно-змістового взаємозв'язку та наведено форми податкових декларацій, повідомлень, розрахунків, листів і таблиць, покликаних допомогти підприємцю і бухгалтеру при здійсненні ними податкового (бухгалтерського) обліку.

Видання розраховано на керівників і бухгалтерів підприємств, установ та організацій всіх форм власності, працівників податкових, митних та інших контролюючих органів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями і проблемами оподаткування в Україні.

УДК 336.2:347.73(477)

ББК 67.402(4Укр)

ISBN 978-966-370-151-6

© Колектив авторів, 2011

© ВМГО «Український молодіжний
правничий союз», 2011.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	12
<i>Стаття 1.</i> Сфера дії Податкового кодексу України	12
<i>Стаття 2.</i> Внесення змін до Податкового кодексу України	18
<i>Стаття 3.</i> Податкове законодавство України	20
<i>Стаття 4.</i> Основні засади податкового законодавства України	27
<i>Стаття 5.</i> Співвідношення податкового законодавства з іншими законодавчими актами	34
<i>Стаття 6.</i> Поняття податку та збору	36
<i>Стаття 7.</i> Загальні засади встановлення податків і зборів	44
<i>Стаття 8.</i> Види податків та зборів	46
<i>Стаття 9.</i> Загальнодержавні податки та збори	48
<i>Стаття 10.</i> Місцеві податки та збори	52
<i>Стаття 11.</i> Спеціальні податкові режими	54
<i>Стаття 12.</i> Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних та міських рад щодо податків та зборів	55
<i>Стаття 13.</i> Усунення подвійного оподаткування	59
<i>Стаття 14.</i> Визначення понять	66
<i>Стаття 15.</i> Платники податків	108
<i>Стаття 16.</i> Обов'язки платника податків	111
<i>Стаття 17.</i> Права платника податків	114
<i>Стаття 18.</i> Податкові агенти	119
<i>Стаття 19.</i> Представники платника податків	121
<i>Стаття 20.</i> Права органів державної податкової служби	124
<i>Стаття 21.</i> Обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів	129
<i>Стаття 22.</i> Об'єкт оподаткування	131
<i>Стаття 23.</i> База оподаткування	134
<i>Стаття 24.</i> Одиниця виміру бази оподаткування	136
<i>Стаття 25.</i> Ставка податку	137
<i>Стаття 26.</i> Базова (основна) ставка податку	138
<i>Стаття 27.</i> Гранична ставка податку	139
<i>Стаття 28.</i> Абсолютна та відносна ставки податку	139
<i>Стаття 29.</i> Обчислення суми податку	140
<i>Стаття 30.</i> Податкові пільги	141
<i>Стаття 31.</i> Строк сплати податку та збору	146
<i>Стаття 32.</i> Зміна строку сплати податку та збору	147
<i>Стаття 33.</i> Податковий період	148
<i>Стаття 34.</i> Види податкового періоду	149
<i>Стаття 35.</i> Порядок сплати податків та зборів	149
<i>Стаття 36.</i> Податковий обов'язок	152
<i>Стаття 37.</i> Виникнення, зміна і припинення податкового обов'язку	154
<i>Стаття 38.</i> Виконання податкового обов'язку	155
<i>Стаття 39.</i> Методи визначення та порядок застосування звичайної ціни	158
РОЗДІЛ II. АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ)	173
Глава 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.	173
<i>Стаття 40.</i> Сфера застосування цього розділу	173
<i>Стаття 41.</i> Контролюючі органи та органи стягнення	175
<i>Стаття 42.</i> Листування з платником податків	183
<i>Стаття 43.</i> Умови повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань	187
<i>Стаття 44.</i> Вимоги до підтвердження даних, визначених у податковій звітності	195
<i>Стаття 45.</i> Податкова адреса	200
Глава 2. ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ	201
<i>Стаття 46.</i> Податкова декларація (розрахунок)	201
<i>Стаття 47.</i> Особи, які несуть відповідальність за складення податкової звітності	203
<i>Стаття 48.</i> Складення податкової декларації	204
<i>Стаття 49.</i> Подання податкової декларації до органів державної податкової служби	206
<i>Стаття 50.</i> Внесення змін до податкової звітності	210
<i>Стаття 51.</i> Подання відомостей про суми виплачених доходів платникам податків — фізичним особам	211

Глава 3. ПОДАТКОВІ КОНСУЛЬТАЦІЇ	217
<i>Стаття 52.</i> Податкова консультація	217
<i>Стаття 53.</i> Наслідки застосування податкових консультацій	218
Глава 4. ВИЗНАЧЕННЯ СУМИ ПОДАТКОВИХ ТА/АБО ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ, ПОРЯДОК ЇХ СПЛАТИ ТА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ	220
<i>Стаття 54.</i> Визначення сум податкових та грошових зобов'язань	220
<i>Стаття 55.</i> Скасування рішень контролюючих органів	224
<i>Стаття 56.</i> Оскарження рішень контролюючих органів	225
<i>Стаття 57.</i> Строки сплати податкового зобов'язання	235
<i>Стаття 58.</i> Податкове повідомлення-рішення	237
<i>Стаття 59.</i> Податкова вимога	242
<i>Стаття 60.</i> Відкликання податкового повідомлення-рішення і податкової вимоги	245
Глава 5. ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ	248
<i>Стаття 61.</i> Визначення податкового контролю та повноваження органів державної влади щодо його здійснення	248
<i>Стаття 62.</i> Способи здійснення податкового контролю	252
Глава 6. ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ	254
<i>Стаття 63.</i> Загальні положення щодо обліку платників податків	254
<i>Стаття 64.</i> Взяття на облік юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб	258
<i>Стаття 65.</i> Облік самозайнятих осіб	267
<i>Стаття 66.</i> Внесення змін до облікових даних платників податків	271
<i>Стаття 67.</i> Підстави та порядок зняття з обліку в органах державної податкової служби юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів та самозайнятих осіб	273
<i>Стаття 68.</i> Інформація, що подається для обліку платників податків органами державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та іншими органами	274
<i>Стаття 69.</i> Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах	275
<i>Стаття 70.</i> Державний реєстр фізичних осіб — платників податків	279
Глава 7. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ	307
<i>Стаття 71.</i> Визначення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державної податкової служби	307
<i>Стаття 72.</i> Збір податкової інформації	309
<i>Стаття 73.</i> Отримання податкової інформації органами державної податкової служби	310
<i>Стаття 74.</i> Обробка та використання податкової інформації	316
Глава 8. ПЕРЕВІРКИ	317
<i>Стаття 75.</i> Види перевірок	317
<i>Стаття 76.</i> Порядок проведення камеральної перевірки	324
<i>Стаття 77.</i> Порядок проведення документальних планових перевірок	325
<i>Стаття 78.</i> Порядок проведення документальних позапланових перевірок	328
<i>Стаття 79.</i> Особливості проведення документальної невиїзної перевірки	332
<i>Стаття 80.</i> Порядок проведення фактичної перевірки	333
<i>Стаття 81.</i> Умови та порядок допуску посадових осіб органів державної податкової служби до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок	336
<i>Стаття 82.</i> Строки проведення виїзних перевірок	338
<i>Стаття 83.</i> Матеріали, які є підставами для висновків під час проведення перевірок	340
<i>Стаття 84.</i> Проведення експертизи під час здійснення податкового контролю органами державної податкової служби	341
<i>Стаття 85.</i> Надання платниками податків документів	343
<i>Стаття 86.</i> Оформлення результатів перевірок	345
Глава 9. ПОГАШЕННЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ	357
<i>Стаття 87.</i> Джерела сплати грошових зобов'язань або погашення податкового боргу платника податків	357
<i>Стаття 88.</i> Зміст податкової застави	365
<i>Стаття 89.</i> Виникнення права податкової застави	367
<i>Стаття 90.</i> Податковий пріоритет	371
<i>Стаття 91.</i> Податковий керуючий	372
<i>Стаття 92.</i> Узгодження операцій із заставленим майном	376
<i>Стаття 93.</i> Припинення податкової застави	378
<i>Стаття 94.</i> Адміністративний арешт майна	379
<i>Стаття 95.</i> Продаж майна, що перебуває у податковій заставі	397
<i>Стаття 96.</i> Погашення податкового боргу державних підприємств, які не підлягають приватизації, та комунальних підприємств	406
<i>Стаття 98.</i> Порядок погашення грошових зобов'язань або податкового боргу у разі реорганізації платника податків	416
<i>Стаття 99.</i> Порядок виконання грошових зобов'язань фізичних осіб у разі їх смерті або визнання безвісно відсутніми чи недієздатними, а також неповнолітніми осіб	421

<i>Стаття 100.</i> Розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків	425
<i>Стаття 101.</i> Списання безнадійного податкового боргу.	430
<i>Стаття 102.</i> Строки давності та їх застосування	431
Глава 10. ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ТА ПОГАШЕННЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ ЗА ЗАПИТАМИ КОМПЕТЕНТНИХ ОРГАНІВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	437
<i>Стаття 103.</i> Порядок застосування міжнародного договору України про уникнення подвійного оподаткування стосовно повного або часткового звільнення від оподаткування доходів нерезидентів із джерелом їх походження з України	437
<i>Стаття 104.</i> Порядок надання допомоги у стягненні податкового боргу в міжнародних правовідносинах	447
<i>Стаття 105.</i> Узгодження суми податкового боргу в міжнародних правовідносинах	448
<i>Стаття 106.</i> Відкликання податкових повідомлень в міжнародних правовідносинах або податкових вимог	449
<i>Стаття 107.</i> Заходи щодо стягнення суми податкового боргу в міжнародних правовідносинах	450
<i>Стаття 108.</i> Нарахування пені та штрафних санкцій на суму податкового боргу в міжнародних правовідносинах	450
Глава 11. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	451
<i>Стаття 109.</i> Загальні положення	451
<i>Стаття 110.</i> Особи, які притягаються до відповідальності за вчинення правопорушень	453
<i>Стаття 111.</i> Види відповідальності за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.	453
<i>Стаття 112.</i> Загальні умови притягнення до фінансової відповідальності	457
<i>Стаття 113.</i> Штрафні (фінансові) санкції (штрафи)	457
<i>Стаття 114.</i> Строки давності для застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів)	458
<i>Стаття 115.</i> Застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) у разі вчинення кількох порушень	459
<i>Стаття 116.</i> Рішення про застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів)	460
<i>Стаття 117.</i> Порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в органах державної податкової служби	461
<i>Стаття 118.</i> Порушення строку та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків.	463
<i>Стаття 119.</i> Порушення платником податків порядку подання інформації про фізичних осіб — платників податків	464
<i>Стаття 120.</i> Неподання або несвочасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності	466
<i>Стаття 121.</i> Порушення встановлених законодавством строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків та зборів, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи	467
<i>Стаття 122.</i> Порушення правил застосування спрощеної системи оподаткування фізичною особою — підприємцем	468
<i>Стаття 123.</i> Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) у разі визначення контролюючим органом суми податкового зобов'язання	468
<i>Стаття 124.</i> Відчуження майна, яке перебуває у податковій заставі, без згоди органу державної податкової служби	470
<i>Стаття 125.</i> Порушення порядку отримання та використання торгового патенту	470
<i>Стаття 126.</i> Порушення правил слюги (перерахування) податків	472
<i>Стаття 127.</i> Порушення правил нарахування, утримання та сплати (перерахування) податків у джерела виплати	472
<i>Стаття 128.</i> Неподання або подання з порушенням строку банками чи іншими фінансовими установами податкової інформації органам державної податкової служби	473
Глава 12. ПЕНЯ	474
<i>Стаття 129.</i> Пеня	474
<i>Стаття 130.</i> Зупинення строків нарахування пені.	479
<i>Стаття 131.</i> Порядок сплати пені, нарахованої за невиконання податкового зобов'язання	480
<i>Стаття 132.</i> Порядок нарахування пені у разі порушення умов, за яких надавалося звільнення (умовне звільнення) від оподаткування при ввезенні товарів на митну територію України	481
РОЗДІЛ ІІІ. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ	545
<i>Стаття 133.</i> Платники податку	545
<i>Стаття 134.</i> Об'єкт оподаткування	548
<i>Стаття 135.</i> Порядок визначення доходів та їх склад	555
<i>Стаття 136.</i> Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування	560
<i>Стаття 137.</i> Порядок визнання доходів	564
<i>Стаття 138.</i> Склад витрат та порядок їх визнання	568
<i>Стаття 139.</i> Витрати, що не враховуються при визначенні оподаткованого прибутку	582
<i>Стаття 140.</i> Особливості визнання витрат подвійного призначення	587
<i>Стаття 141.</i> Особливості визначення складу витрат платника податку в разі сплати процентів за борговими зобов'язаннями	593

<i>Стаття 142.</i> Особливості визначення складу витрат на виплати фізичним особам згідно з трудовими договорами та договорами цивільно-правового характеру	595
<i>Стаття 143.</i> Особливості віднесення до складу витрат сум внесків на соціальні заходи	596
<i>Стаття 144.</i> Об'єкти амортизації	597
<i>Стаття 145.</i> Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів. Методи нарахування амортизації	604
<i>Стаття 146.</i> Визначення вартості об'єктів амортизації	610
<i>Стаття 147.</i> Облік операцій із землею та її капітальним поліпшенням	618
<i>Стаття 148.</i> Амортизація витрат, пов'язаних з видобутком корисних копалин	620
<i>Стаття 149.</i> Податкова база	624
<i>Стаття 150.</i> Порядок урахування від'ємного значення об'єкта оподаткування в результатах наступних податкових періодів	625
<i>Стаття 151.</i> Ставки податку.	626
<i>Стаття 152.</i> Порядок обчислення податку	627
<i>Стаття 153.</i> Оподаткування операцій особливого виду	638
<i>Стаття 154.</i> Звільнення від оподаткування.	676
<i>Стаття 155.</i> Особливості оподаткування виробників сільськогосподарської продукції.	683
<i>Стаття 156.</i> Особливості оподаткування страховика.	684
<i>Стаття 157.</i> Оподаткування неприбуткових установ та організацій.	691
<i>Стаття 158.</i> Особливості оподаткування прибутку підприємств, отриманого у зв'язку із впровадженням енергоефективних технологій.	721
<i>Стаття 159.</i> Безнадійна та сумнівна заборгованість	725
<i>Стаття 160.</i> Особливості оподаткування нерезидентів	741
<i>Стаття 161.</i> Спеціальні правила.	749

РОЗДІЛ ІV. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 754

<i>Стаття 162.</i> Платники податку	754
<i>Стаття 163.</i> Об'єкт оподаткування.	756
<i>Стаття 164.</i> База оподаткування	758
<i>Стаття 165.</i> Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу	767
<i>Стаття 166.</i> Податкова знижка	791
<i>Стаття 167.</i> Ставки податку.	798
<i>Стаття 168.</i> Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету	805
<i>Стаття 169.</i> Перерахунок податку та податкові соціальні пільги	811
<i>Стаття 170.</i> Особливості нарахування (виплати) та оподаткування окремих видів доходів	823
<i>Стаття 171.</i> Особи, відповідальні за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) податку до бюджету.	857
<i>Стаття 172.</i> Порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна	859
<i>Стаття 173.</i> Порядок оподаткування операцій з продажу або обміну об'єктів рухомого майна	864
<i>Стаття 174.</i> Оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.	867
<i>Стаття 175.</i> Визначення суми процентів, сплачених платником податку за користування іпотечним житловим кредитом з метою нарахування податкової знижки	871
<i>Стаття 176.</i> Забезпечення виконання податкових зобов'язань.	874
<i>Стаття 177.</i> Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою — підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування.	893
<i>Стаття 178.</i> Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність	900
<i>Стаття 179.</i> Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації)	905

ПЕРЕДМОВА

*Неминучі тільки смерть і податки.
Бенджамін Франклін*

*Якщо уряд не в змозі збирати свої податки, нерозумно платити їх.
Морган П'єрпонт*

*Податки — це та ціна, яку ми платимо за цивілізоване суспільство.
Олівер Холмз, суддя Верховного Суду США*

«Держава (уряд), — як писав один з батьків-засновників США Томас Пейн у своєму відомому творі «Здоровий глузд» (1776) — в своєму кращому стані необхідне зло, а в своєму гіршому стані — зло нестерпне». Домінуюча ідея Пейна полягає в тому, що податки породжують тиранію. Коріння проблеми знаходиться в найвному ставленні людей до їх держави та вірі в те, що «ця держава в особі уряду є деякою магічною таємничою силою». І чим більше люди вірять цій ілюзії, тим більшими стають державні побори.

В 1792 році Пейн писав, «в середовищі народу існує два яскраво виражених класи людей — ті, хто платить податки, і ті, хто отримує їх і живе за рахунок податків... Коли оподаткування доходить до крайнощів — протистояння цих двох класів неминуче». Це протистояння приводить до революцій. Про них народ змушують задуматися надмірні витрати держави на саму себе. Тож такі революції спрямовані на те, щоб держава стала менш дорогою і більш продуктивною, щоб вона, як говорив Пейн, встановила царство «миру, цивілізації і комерції».

Коли держава встановлює надвисокі податки, вона обкрадає громадян, забираючи у них плоди їх праці і власності. Замість того, щоб захищати свободу народу і його власність — єдине, що надає легітимності існуванню держави, — вона виявляється справжнім ворогом людей, не менш жорстоким, ніж будь-який зовнішній ворог, що прагне зруйнувати державу ззовні чи існувати за її рахунок.

«Спостерігаючи за жадливим становищем людини під владою поганого уряду, людиною, вигнаною з дому однією силою, будучи гонимою і доведеною до жебрацького стану більшою мірою податками, ніж ворогами, стає очевидним, що такі державні системи погані, і що революція — як принцип і конструктивний елемент держави — є просто необхідною».

Ці слова були сказані майже триста років тому, але від того вони не стали менш актуальними для нашого сьогоденного бюрократизованого та корумпованого суспільства, в якому високі податки породжують економічну стагнацію і каральне поліцейське законодавство. Коли ми кажемо, що справляння податків веде до тиранії, в дійсності ми лише звертаємо увагу на те, що будь-яке оподаткування вимагає деякої міри тиранії, і, в кінцевому підсумку, розорує громадян більшою мірою, ніж глобальні фінансові кризи, падіння індексів на фондових біржах чи підвищення експортних квот на видобуток нафти чи газу разом узяті.

Шарль Луї Монтеск'є, ще один з діячів епохи Просвітництва, у своїй книзі «Про дух законів» (1751) писав, що «доходи держави формуються із власності кожного з її громадян, щоби гарантувати або дати можливість нормально використовувати ту її частину, що в них залишається після цього. Щоби правильно визначити розмір цих платежів, необхідно приділяти особливу увагу як вимогам держави, так і потребам її громадян. Реальні потреби народу ніколи не повинні відступати на другий план перед удаваними потребами держави».

Удавані потреби — це такі потреби, що випливають із слабкостей керівників держави, захоплених нездійсненими проектами, а також із нічим не стримуваного бажання одержати свої «15 хвилин слави» та деякого безсилля душі (або, як сказали б сьогодні, — відсутності політичної волі та будь-якої волі взагалі), нездатної протистояти атакам бурхливої та нездорової фантазії. Часто траплялося так, що правителі з нестійким характером починали уявляти, що потреби держави є потребами їх власних нікчем-

них та знехтуваних душ». Отака підміна реальності ілюзією обходиться платникам податків дуже і дуже дорого.

Кращим сучасним прикладом безглуздості державного бюрократичного управління народним господарством є країни, які, як ми, допускають можливість державної участі в бізнесі. З цього приводу відомий англійський економіст Адам Сміт пише: «держави раніше часто брали участь в комерційних проектах і виявляли намір, як приватні особи, виправити своє економічне становище, стаючи учасниками в найбільш поширених видах торгівлі. Але вони навряд чи колись досягали успіху. Адже марнотратство, з яким керівники держави ведуть державні справи, обумовлює неможливість успіху. Чиновники державного апарату ставляться до ввіреного їм багатства народу так, наче воно невичерпне; їм все одно — за якою ціною придбавати, все одно, за якою продавати, все одно, які нести витрати, головне — отримати від цього свій власний «куш».

Свобода несе в собі сім'я власного знищення. Монтеск'є писав, що люди, які живуть у вільному суспільстві, схильні втрачати пильність і терпимо ставитися до завищених податків, але, одного разу допустивши їх, — виявляють, що вже не в змозі повернутися до старих: «Переваги свободи привели до того, що люди стали зловживати самою свободою. Бачучи, що помірковане правління дало гарні результати, вони побажали попроситися з цією поміркованістю, отримуючи більші податки, побажали отримувати податки надмірні і, не зрозумівши, що цей дар приносить рука свободи, звернулися до рабства, яке завжди безплідне. Свобода породжує надмірні податки. Результатом надмірних податків є тільки рабство».

Це означає, що одного разу дозволивши державі встановити надмірне оподаткування у демократичному суспільстві, що його сьогодні ми називаємо громадянським, збирачам податків тим самим «надається виключний інструмент пригнічення, внаслідок чого країна перетворюється на руїну». Іншими словами, народ у вільному суспільстві надає державі право встановлювати великі податки, що стимулює ухилення від їх сплати, що, в свою чергу, приводить до необхідності каральних заходів. Ці заходи і є тим, завдяки чому держава рано чи пізно перетворюється на руїну.

Сучасні захисники свободи стверджують, що прямі податки є ознакою рабства, а непрямі — символом свободи. Це переконання ґрунтується на поглядах давніх греків та римлян. Монтеск'є пояснює його так: «Подушний податок більш характерний для авторитарної влади; мито на товари більш притаманне громадянському суспільству, оскільки не має прямого стосунку до індивіда».

Зловживання владою правом встановлювати нові податки і збільшувати ставки по вже існуючих неминує веде до ухилення від їх сплати з боку платників. Однак, з точки зору прихильників доктрини природного права, ухилення від сплати податків — це вимушене порушення. Адам Сміт в своїй книзі «Про багатство народів» (1776) писав, що ухилення від податків — це «синтетичне», таке, що не є природним, порушення. Той, хто ухиляється від податків, пише Сміт, як правило, є людиною, не здатною вчинити злочин, і в усіх аспектах є зразковим громадянином, якби закони його країни не віднесли до категорії злочинів те, що за природою своєю злочином не є. В корумпованих державах, щодо яких існує як мінімум обґрунтована підозра в тому, що вони витрачають кошти марно і використовують більшу частину національного доходу не за призначенням, до законів, які захищають такий стан справ, ставляться без належної поваги.

Альберт Нок у своїй книзі «Наш ворог — Держава», будучи відомим сучасним послідовником ідеї про природні права людини, зазначає, що «поняття свободи спирається на доктрину про природні права людини, і я завжди вважав, що людство наділено самим Творцем низкою невід'ємних прав, одним з яких є свобода. Але світ стрімко випереджає таких старомодних людей, як я, і мені повідомляють, що ця доктрина раптом стала сумнівною і вийшла з моди, що сьогодні вже практично ніхто не вірить в те, що у людини взагалі є якісь вроджені права, що всякі права, якими людина користується, є правовою нормою, встановленою законом, і, відтак, цілком законно можуть стати об'єктом обмеження і придушення владою, яка їх установлює».

Але найбільш руйнівним фактором для системи оподаткування, як писав ще один англійський філософ — Девід Гьюм, є його довільність. «Податки часто перетворюються державою на інструменти покарання підприємства... Те, що вони знаходять своє місце серед цивілізованих людей, гідне лише жалю». Поняття довільності оподаткування сьогодні мало кому відоме, але економісти XVIII-XIX ст. виділяли три вимоги, невідповідність яким будь-якого з податків робить це поняття реальністю.

Перша вимога твердить, що оподаткування має бути за згодою. Податки повинні справлятися тільки за умови солідарного схвалення тих, хто їх платить. Ця вимога ґрунтується на засадничій тезі природного права про те, що держава базується на системі суспільного договору, за яким люди, об'єднавшись в суспільство, передали (делегували) частину своєї влади уряду для здійснення щодо себе самих тих повноважень, здійснення яких вимагає забезпечення силою державного примусу.

Американські колоністи часів війни за незалежність вважали, що право встановлювати податки тільки на засадах згоди платників податків є «тим шарніром, на якому тримається Свобода, і в будь-який момент, коли цей шарнір послаблюється або відкидається, тією ж мірою послаблюється або відкидається сама Свобода». Оподаткування за згодою — це та гарантія, яка дає народу можливість зберігати в своїх руках владу над своєю кишенею, і бути єдиними суддями того, яку величину податків встановлювати і куди спрямовувати їх використання.

Концепція «згоди» поставила оподаткування поза полем звичайної законотворчості. Держава могла приймати будь-які закони на благо суспільства, але як тільки мова йшла про податки, закони, пов'язані з оподаткуванням, повинні були бути схвалені платниками податків. Британський прем'єр-міністр лорд Вільям Пітт пояснював цю концепцію так: «оподаткування не є частиною виконавчої або законодавчої влади. Податки є добровільним приношенням і даром, що виходить тільки від людей».

Цю позицію розділяв і ще один англійський можновладець того часу — лорд Кемден, який був Міністром фінансів Британії в 70-х рр. XVIII ст. Він писав, «оподаткування і народне представництво нероздільні. Ця позиція базується на законах природи. Більше того, цей принцип сам по собі є вічним законом природи, оскільки все, чим володіє людина, належить тільки їй. Ніхто не має права взяти у неї будь-що без її на те згоди, вираженої нею самою або через її представника. Якщо хтось намагається взяти щось без згоди — тим самим він намагається завдати тяжкої шкоди. Той, хто робить таке, навіть якщо і особливо якщо цей хтось робить таке від імені держави та ім'ям державної влади, — він вчиняє не що інше, як крадіжку, а оскільки зазвичай робить це відкрито, то не просто крадіжку, а грабіж, тим самим відкидаючи і руйнуючи відмінність між свободою та рабством. Справляння податків і представництво є однаково важливими та істотними моментами для всієї системи законів».

Лорд Шельберн, сучасник лорда Кемдена, що в той час обіймав посаду президента Торговельної палати, казав, що свобода оподаткування — це первинна свобода, на якій засновані і від якої залежать усі інші свободи. «Це єдиний привілей, від якого ми залежимо, щоби зберегти усі привілеї та переваги, на які ми маємо право».

Видатний англійський філософ Едмунд Берк стверджував, що будь-який народ буде суспільством поганих громадян, якщо «маючи у своїх руках ефективні засоби із запобігання помилковому оподаткуванню, підкорився податкам, з якими не згоден».

Друга вимога говорить, що податки мають пропорційно розподілятися між людьми за чітко визначеними правилами. За відсутності правила, що регулює пропорційний розподіл податків, податкова політика *ipso facto* є довільною. Один з творців американської Революції і перший міністр фінансів США Александр Гамільтон представив цю концепцію так: «Як тільки люди, які входять у яку-небудь групу, наділяються необмеженою владою над власністю своїх сусідів, вони будуть неодмінно зловживати цією владою. Їх інтереси, забобони, упередженість, антипатії будуть основними моментами, які визначатимуть можливості тих, на кого ця влада розповсюджується... Дух Свободи робить аморальним все самовільне і неконтрольоване в податковій політиці. Він безпомилково стверджує, що кожна людина повинна знати, яку частину її власності, визначену згідно чіткому загальноприйнятому правилу, вимагає від неї держава. Якою б свободою в теорії ми не хвалилися, вона не може існувати в реальності, поки продовжується самовільне визначення владою розміру і видів податків, які стягуються з громадян».

Один з провідних американських конституціоналістів XIX ст. Томас Кулі пояснював сенс довільного оподаткування так: «Податки відрізняються від довільних поборів тим, що вони встановлюються за чітким правилом, яке рівномірно розподіляє частку податкового тягара між суб'єктами. Вимоги до сплати, що встановлюються безвідносно до якого-небудь правила пропорційного розподілу, не є податками взагалі».

Але якщо такі вимоги — не податки, то що вони таке? Все той же Адам Сміт писав, що коли ви відмовляєтеся від принципу пропорційного розподілу, ви потрапляєте до поля здириництва і рекету.

Третя вимога — рівність, яка необхідна для того, щоби визначити міру схильності кожного до того, щоби перекладати свою частину податкового тягаря на кого-небудь іншого. Поряд із згодою, вимога рівності є основним принципом справедливої податкової системи. Держава подібна величезному земельному наділу з об'єктами власності, що належать багатьом власникам, і оскільки основне завдання держави — захищати національне благо, так само як і з великим наділом землі, операційні витрати повинні сплачуватися пропорційно частці кожного власника. Іншими словами, ви повинні платити за те, чим володієте. Людина, яка володіє частиною наділу, що вг'ятеро перевищує наділ іншого, повинна і платити вг'ятеро більше. І це закон (закон економіки), яким, попри це, дуже часто нехтують політики (у законах правових).

Адам Сміт описує цей закон так: «Витрати держави, спрямовані на суб'єктів свого народу, схожі на витрати керівників і співвласників великого мастку, кожен з яких зобов'язаний робити внески пропорційно розміру своєї частки. Дотримання або нехтування цим правилом визначає те, що вважається рівністю або нерівністю в оподаткуванні».

Джон Локк, видатний англійський філософ XVII ст., який, ймовірно, був ідейним батьком цього принципу, сформулював його таким чином: «... верховна влада не може взяти у будь-якої людини частину її власності без її згоди. Адже захист власності — кінцева мета держави, заради якої кожна людина стає членом суспільства. Це правда, що великі держави не можуть утримуватися без великих витрат. І це відповідає тому, що кожен, хто користується послугами держави із свого захисту (і захисту своєї власності), вартість яких пропорційна величині його власності, повинен виплачувати відповідну частку свого доходу на підтримку цієї держави. Але це повинно відбуватися за його згоди... Адже якою ж власністю я володію, якщо інша людина має право відібрати її, коли їй заманеться?»

За роки принцип пропорційного розподілу став аксіомою, що не підлягає обговоренню. «Кожна людина зобов'язана робити внески до суспільного фонду, пропорційні тим благам, які вона отримує завдяки тому, що суспільство її захищає». Податки, що виникли з цього принципу, не є тягарем, це — справедлива плата за отримувані блага. Податки ж, що не відповідають цьому принципу, є не що інше, як конфіскація майна під личиною суспільних інтересів.

Захисники вітчизняної системи прогресивного оподаткування заперечують, стверджуючи, що основним принципом є «рівень платоспроможності», а не рівномірний розподіл або рівність в оподаткуванні. Але платоспроможність взагалі не є ніяким принципом, ні об'єктивним, ні навіть суб'єктивним. Це не що інше як витяг з догми Карла Маркса «від кожного по можливостям».

Видатний економіст XX ст. і наш сучасник Фрідріх фон Хайєк в книзі «Конституція Свободи» підкреслює помилковість цього твердження: «На відміну від пропорційного оподаткування, прогресивне не дає нам принципу, на підставі якого можна було б визначити, яку вагу податкового тягаря треба покласти на різних людей... Аргумент, заснований на химерній справедливості прогресивного оподаткування, як це часто відзначалося його прихильниками, знімає будь-які обмеження для того, щоби доходи, які перевищують певний рівень, повністю конфісковувалися, а доходи нижче цього рівня взагалі були звільнені від будь-яких податків». Сьогодні прогресивне оподаткування еволюціонувало до довільного у своїй найбільш руйнівній формі, втіленій у вітчизняному податковому законодавстві.

Економіка пропозиції, або економіка здорового глузду, як її називали раніше, з її, на перший погляд, абсурдною теорією про те, що зниження податкових ставок веде до збільшення доходів держави, далеко не нова. Як відзначали економісти XVII-XVIII ст., «якщо державний дохід є основною метою, помірні податки найбільш продуктивні». Прихильники економіки пропозиції (економіки виробника) вірять у те, що низькі ставки податків стимулюють зростання заробітку, заощаджень та інвестицій, чим розширюють економічну активність, стимулюють підприємницьку ініціативу, покращують інвестиційний клімат і збільшують загальний національний дохід і суспільне багатство, що підлягає оподаткуванню.

Шарль Монтеск'є виразив цю думку дуже просто: «Природа справедлива до всього людства. Вона винагороджує людей за їх працелюбність. Вона примушує їх бути працелюбними пропорційно нагородам, які надаються їм за їх працю. Але якщо необмежена влада позбавляє народ компенсацій, отримуваних ними від самої природи, люди почи-

нають зневажати труд, внаслідок чого бездіяльність стає їх єдиним щастям, а намагання отримати все, не зробивши нічого, — їх єдиною метою».

В одній із своїх книг Адам Сміт формулює чотири правила про те, які податки погані, і які хороші. Ці тези такі.

1. Поганий податок — той, реалізація якого вимагає великого бюрократичного апарату.

2. Поганий податок — той, що створює перепони в трудовій діяльності людей, змушує їх відмовлятися від думки займатися певними видами бізнесу, які могли б підтримати і дати роботу багатьом людям. Водночас, доки цей податок змушує людей платити, він може скоротити або навіть зруйнувати будь-які фонди заощаджень, які б дозволяли людям легше справлятися з податковим навантаженням.

3. Поганий податок — той, що стимулює процес ухилення від сплати податків.

4. Поганий податок — той, який змушує людей проходити через жахливий процес перевірки податковими інспекторами, викликає у них непотрібні тривоги, неприємності, викликані незначними причіпками і утисками... Дотримання хоча б одного з цих правил неминуче призводить до того, що податки стають швидше нестерпними для народу, аніж вигідними для його уряду.

Гадаємо, нескладно підставити у ці чотири правила будь-який з податків, що містяться у нашому податковому законі, щоб дати справедливую оцінку щодо того, якою насправді є вітчизняна податкова система.

Тепер про хороше. Лорд Генрі Хоум Кеймс, ще один видатний економіст свого часу, сформулював п'ять основних правил, яких належить дотримуватися у податковій політиці розумному політичному лідерові:

1. Якщо існує можливість для ухилення від податків, вони повинні бути помірними. Законодавець несправедливий, коли «спершу спокушає, а потім карає» за те, що піддаються цій спокусі.

2. Необхідно уникати податків, витрати із справляння яких невиправдано великі.

3. Довільні податки «противні всім». В цьому випадку суми до сплати визначаються згідно «невизначним і суб'єктивним поглядам інших».

4. Щоб виликати «нерівність багатих», потрібно, щоб бідні були звільнені від великих податкових навантажень.

5. Необхідно уникати податків, які знекровлюють сили народу. Вони «суперечать самій природі держави, покликаній захищати, а не пригноблювати».

Ці правила пережили часи. Відомий американський філософ Генрі Девід Торо вдихнув нове життя у концепцію Томаса Пейна про обмежену державу, і те, що кращий уряд — той, який править мало, або не править взагалі. Торо виправдовує громадянську непокору, коли держава стає поза всіх можливих меж.

Однак, чим ближче наближалось сучасне століття, тим більше практика управління рухалася від ідеї обмеженої держави до патерналізму в державній політиці. Вовки одяглися в овечі шкури, як то кажуть. Держава здобула необмежене нічим право відбирати власність будь-якої людини під приводом оподаткування, і це стало називатися «соціальною справедливістю» та «розподілом доходів». Марксизм свого часу став формою згвалтування суспільства, а італійський диктатор епохи нацизму Беніто Муссоліні проголосив найвищу межу такого патерналізму: «чим більш, — писав він, — складними стають форми цивілізації, тим більш обмеженими мають стати свободи індивіда». Цей апофеоз ідіотизму влади держави, виражений колись авторитарною диктатурою, сьогодні чудово уживається в рамках цілком демократичних на перший погляд режимів, де прикривається звичними для демократій ідеями соціальної рівності, справедливості та солідарності.

Якщо ми на словах демонструємо повагу до ідей, які вважаємо правильними, в дійсності ми можемо виявити, що відмовилися практично від усього, що ці ідеї відстоюють. Чотири правила неправильної податкової політики, викладені Адамом Смітом майже два століття тому, повною мірою функціонують у нашій системі тут і зараз. І навіть незважаючи на те, що цього зла самого по собі цілком достатньо, ми окрім всього ще й додаємо йому сили, віряючи владу над нами в руки людям, які декларують їх втілення, беручи за реформування суспільного життя в усіх його практичних сферах. І маючи розуміння того, якими насправді мають бути податки, наше суспільство поки не донесло цю ідею до влади, тобто, як говорить старе прислів'я, — «це слово ніхто не почув», принаймні, ніхто із наших законодавців.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Сфера дії Податкового кодексу України

1.1. Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

1.2. Правила оподаткування товарів або послуг, що переміщуються через митний кордон України, визначаються цим Кодексом, крім оподаткування ввізним (імпортним) митом або вивізним (експортним) митом, які встановлюються Митним кодексом України та іншими законами з питань митної справи.

1.3. Цей Кодекс не регулює питання погашення податкових зобов'язань або стягнення податкового боргу з осіб, на яких поширюються судові процедури, визначені Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», з банків, на які поширюються норми розділу V Закону України «Про банки і банківську діяльність», та погашення зобов'язань зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Податковий кодекс України регулює суспільні відносини, відносини, що складаються в сфері податкової діяльності України. Ця діяльність зумовлена необхідністю проведення принципово нової податкової політики. Тому одним з напрямків реалізації цієї політики стало введення з 1 січня 2011 року на території України нової системи оподаткування: розроблено систему законодавчого забезпечення та правового оформлення у вигляді Податкового кодексу України, створений механізм її реалізації. На цій основі формується фінансове забезпечення загальнодержавного та місцевих бюджетів.

Податковий кодекс України охоплює всі сфери комерційної та некомерційної діяльності як юридичних, так і фізичних осіб (платників податків).

Фінансове забезпечення бюджетів всіх рівнів здійснюється різними видами державних доходів.

Основними видами державного доходу, як відомо, є податки, оскільки саме вони дають найбільшу частину надходжень грошових коштів у державну скарбницю.

Предметом регулювання Податкового кодексу України є податкові відносини контролюючих органів, платників податків і податкових представників (податкових агентів) щодо встановлення, зміни і вилучення у платників податків (юридичних і фізичних осіб) частини їхніх доходів у відповідний бюджет (державний, місцевий). Доходи, як відомо, обчислюються в грошовій формі. Частина доходів вноситься до державного бюджету. Гроші, з одного боку, визнаються рухомим майном, а з іншого — виконують функцію платіжного засобу. Отже, податкові відносини володіють певною особливістю. Вона проявляється в тому, що, по-перше, об'єктом цих відносин завжди є рухоме майно у вигляді доходів юридичних і фізичних осіб і, по-друге, податкові відносини є самостійними і в цій якості входять в загальну групу суспільних відносин, що складаються в сфері формування державного бюджету.

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ПОДАТКОВОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(розділи V-XX)**

Том 2-й

Станом на 1 квітня 2011 р.

Київ – 2011

УДК 336.2:347.73(477)

ББК 67.402(4Укр)

Н 34

Андрущенко І.Г., Безрутченко С.М., Клименко О.І. та ін.

Н 34 Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. 2-й том. (розділи V-XX). Станом на 01.04.2011 р. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2011. – 984 с.

ISBN 978-966-370-156/9

У підготовленому авторським колективом виданні подано постатейний нормативно-правовий аналіз положень розділів V-XX Податкового кодексу України, прийнятого 2 грудня 2010 року (із подальшими змінами). У коментарі широко використані дані Положень (стандартів) бухгалтерського обліку податкових операцій, відомчі нормативно-правові акти Державної податкової служби, Державної митної служби, Міністерства фінансів України та інших контролюючих органів, що деталізують окремі положення коментованого Кодексу, широко застосовано методику системного аналізу окремих норм Кодексу для з'ясування їх структурно-змістового взаємозв'язку та наведено форми податкових декларацій, повідомлень, розрахунків, листів і таблиць, покликаних допомогти підприємцю і бухгалтеру при здійсненні ними податкового (бухгалтерського) обліку.

Видання розраховано на керівників і бухгалтерів підприємств, установ та організацій всіх форм власності, працівників податкових, митних та інших контролюючих органів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями і проблемами оподаткування в Україні.

УДК 336.2:347.73(477)

ББК 67.402(4Укр)

ISBN 978-966-370-154-7

© Колектив авторів, 2011

© ВМГО «Український молодіжний правничий союз», 2011.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ V. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	8
<i>Стаття 180.</i> Платники податку	8
<i>Стаття 181.</i> Вимоги щодо реєстрації осіб як платників податку	10
<i>Стаття 182.</i> Добровільна реєстрація платників податку	10
<i>Стаття 183.</i> Порядок реєстрації платників податку	11
<i>Стаття 184.</i> Анулювання реєстрації платника податку	15
<i>Стаття 185.</i> Визначення об'єкта оподаткування	17
<i>Стаття 186.</i> Місце постачання товарів та послуг	19
<i>Стаття 187.</i> Дата виникнення податкових зобов'язань	22
<i>Стаття 188.</i> Порядок визначення бази оподаткування у разі постачання товарів/послуг	24
<i>Стаття 189.</i> Особливості визначення бази оподаткування у разі постачання товарів/послуг в окремих випадках	26
<i>Стаття 190.</i> Порядок визначення бази оподаткування для товарів, які ввозяться на митну територію України, послуг, які постачаються нерезидентами на митній території України	30
<i>Стаття 191.</i> Особливості визначення бази оподаткування для готової продукції, виготовленої з використанням давальницької сировини нерезидента, у разі її постачання на митній території України	31
<i>Стаття 192.</i> Особливості визначення бази оподаткування в окремих випадках (порядок коригування податкових зобов'язань та податкового кредиту)	33
<i>Стаття 193.</i> Розміри ставок податку	34
<i>Стаття 194.</i> Операції, що підлягають оподаткуванню за основною ставкою	34
<i>Стаття 195.</i> Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою	39
<i>Стаття 196.</i> Операції, що не є об'єктом оподаткування	42
<i>Стаття 197.</i> Операції, звільнені від оподаткування	46
<i>Стаття 198.</i> Податковий кредит	77
<i>Стаття 199.</i> Пропорційне віднесення сум податку до податкового кредиту	80
<i>Стаття 200.</i> Порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України (бюджетному відшкодуванню), та строки проведення розрахунків	82
<i>Стаття 201.</i> Податкова накладна	104
<i>Стаття 202.</i> Звітні (податкові) періоди	129
<i>Стаття 203.</i> Порядок надання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом	130
<i>Стаття 204.</i> Порядок оподаткування ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземним замовником та вивезення виробленої з неї готової продукції	130
<i>Стаття 205.</i> Порядок оподаткування вивезення з митної території України давальницької сировини українського замовника та ввезення виготовленої з неї готової продукції	133
<i>Стаття 206.</i> Особливості оподаткування операцій при переміщенні товарів через митний кордон України	134
<i>Стаття 207.</i> Порядок оподаткування туристичних послуг	139
<i>Стаття 208.</i> Оподаткування послуг, що постачаються нерезидентами, місце постачання яких розташоване на митній території України	140
<i>Стаття 209.</i> Спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства	141
<i>Стаття 210.</i> Спеціальний режим оподаткування діяльності з виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату	151
<i>Стаття 211.</i> Особливості оподаткування операцій, пов'язаних із виконанням робіт з підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	152
ДОДАТКИ ДО РОЗДІЛУ V	154
РОЗДІЛ VI. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК	279
<i>Стаття 212.</i> Платники податку	279
<i>Стаття 213.</i> Об'єкти оподаткування	282
<i>Стаття 214.</i> База оподаткування	286
<i>Стаття 215.</i> Підакцизні товари та ставки податку	289

<i>Стаття 216.</i> Дата виникнення податкових зобов'язань	297
<i>Стаття 217.</i> Порядок обчислення податку з товарів, вироблених на митній території України	299
<i>Стаття 218.</i> Порядок обчислення податку з товарів, які ввозяться на митну територію України	300
<i>Стаття 219.</i> Порядок обчислення податку в разі тимчасового ввезення на митну територію України та переміщення через митну територію України транзитом підакцизних товарів	302
<i>Стаття 220.</i> Особливості обчислення податку за адвалорними ставками	303
<i>Стаття 221.</i> Особливості обчислення податку з тютюнових виробів.	307
<i>Стаття 222.</i> Порядок і строки сплати податку	308
<i>Стаття 223.</i> Складення та подання декларації з акцизного податку	309
<i>Стаття 224.</i> Контроль за сплатою податку.	340
<i>Стаття 225.</i> Особливості оподаткування алкогольних напоїв.	340
<i>Стаття 226.</i> Виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів	345
<i>Стаття 227.</i> Ввезення на митну територію України імпортованих алкогольних напоїв і тютюнових виробів.	380
<i>Стаття 228.</i> Контроль за надходженням податку з алкогольних напоїв і тютюнових виробів	382
<i>Стаття 229.</i> Особливості оподаткування спирту етилового залежно від напрямку його використання, нафтопродуктів, вироблених в Україні та нафтопродуктів, ввезених в Україну, що використовуються в якості сировини для нафтохімічної промисловості	385
<i>Стаття 230.</i> Акцизні склади	411
РОЗДІЛ VII. ЗБІР ЗА ПЕРШУ РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ	417
<i>Стаття 231.</i> Платники збору	417
<i>Стаття 232.</i> Об'єкти оподаткування збором.	418
<i>Стаття 233.</i> База оподаткування збором	420
<i>Стаття 234.</i> Ставки збору	420
<i>Стаття 236.</i> Пільги щодо збору	423
<i>Стаття 237.</i> Податковий період	424
<i>Стаття 238.</i> Строк сплати збору	424
<i>Стаття 239.</i> Порядок обчислення і сплати збору	424
РОЗДІЛ VIII. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК	433
<i>Стаття 240.</i> Платники податку	433
<i>Стаття 241.</i> Податкові агенти	443
<i>Стаття 242.</i> Об'єкт та база оподаткування.	445
<i>Стаття 243.</i> Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення	447
<i>Стаття 244.</i> Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення	448
<i>Стаття 245.</i> Ставки податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти	449
<i>Стаття 246.</i> Ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах	451
<i>Стаття 247.</i> Ставки податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строки	452
<i>Стаття 248.</i> Кориguючий коефіцієнт, який встановлюється для експлуатуючих організацій ядерних установок (атомних електростанцій) залежно від активності радіоактивних відходів	453
<i>Стаття 249.</i> Порядок обчислення податку	454
<i>Стаття 250.</i> Порядок подання податкової звітності та сплати податку	459
РОЗДІЛ IX. РЕНТНА ПЛАТА ЗА ТРАНСПОРТУВАННЯ НАФТИ І НАФТОПРОДУК- ТІВ МАГІСТРАЛЬНИМИ НАФТОПРОВОДАМИ ТА НАФТОПРОДУКТО- ПРОВОДАМИ, ТРАНЗИТНЕ ТРАНСПОРТУВАННЯ ТРУБОПРОВОДАМИ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ТА АМІАКУ ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ	468
<i>Стаття 251.</i> Платники рентної плати	468
<i>Стаття 252.</i> Об'єкт оподаткування	469

<i>Стаття 253.</i> Ставки оподаткування	470
<i>Стаття 254.</i> Порядок обчислення податкових зобов'язань та строк сплати	471
<i>Стаття 255.</i> Контроль та відповідальність платників	485
РОЗДІЛ X. РЕНТНА ПЛАТА ЗА НАФТУ, ПРИРОДНИЙ ГАЗ І ГАЗОВИЙ КОНДЕНСАТ, ЩО ВИДОБУВАЮТЬСЯ В УКРАЇНІ	486
<i>Стаття 256.</i> Платники рентної плати	486
<i>Стаття 257.</i> Об'єкт оподаткування	488
<i>Стаття 258.</i> Ставки рентної плати	489
<i>Стаття 259.</i> Корируючі коефіцієнти	490
<i>Стаття 260.</i> Порядок обчислення податкових зобов'язань та строк сплати	492
<i>Стаття 261.</i> Контроль та відповідальність платників	506
РОЗДІЛ XI. ПЛАТА ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ	507
<i>Стаття 262.</i> Плата за користування надрами	507
<i>Стаття 263.</i> Плата за користування надрами для видобування корисних копалин	507
<i>Стаття 264.</i> Плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин	543
РОЗДІЛ XII. МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ	554
<i>Стаття 265.</i> Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	555
<i>Стаття 266.</i> Збір за місця для паркування транспортних засобів	564
<i>Стаття 267.</i> Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	573
<i>Стаття 268.</i> Туристичний збір	589
РОЗДІЛ XIII. ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ	598
<i>Стаття 269.</i> Платники податку	598
<i>Стаття 270.</i> Об'єкти оподаткування	603
<i>Стаття 271.</i> База оподаткування	605
<i>Стаття 272.</i> Ставки податку за земельні ділянки сільськогосподарських угідь (незалежно від місцезнаходження)	606
<i>Стаття 273.</i> Оподаткування земельних ділянок, наданих на землях лісгосподарського призначення (незалежно від місцезнаходження)	606
<i>Стаття 274.</i> Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження)	607
<i>Стаття 275.</i> Ставки податку за земельні ділянки, розташовані в межах населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено	608
<i>Стаття 276.</i> Особливості встановлення ставок земельного податку	609
<i>Стаття 277.</i> Ставки податку за земельні ділянки несільськогосподарських угідь, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено	611
<i>Стаття 278.</i> Ставки податку за земельні ділянки, надані підприємствам промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони, розташовані за межами населених пунктів	611
<i>Стаття 279.</i> Ставка податку за земельні ділянки, передані у власність або надані в користування на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено	613
<i>Стаття 280.</i> Ставки податку за земельні ділянки на землях водного фонду та лісгосподарського призначення, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено	614
<i>Стаття 281.</i> Пільги щодо сплати податку для фізичних осіб	615
<i>Стаття 282.</i> Пільги щодо сплати податку для юридичних осіб	616
<i>Стаття 283.</i> Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню	618
<i>Стаття 284.</i> Особливості застосування пільгового оподаткування	621
<i>Стаття 285.</i> Податковий період	623
<i>Стаття 286.</i> Порядок обчислення плати за землю	623
<i>Стаття 287.</i> Строк сплати плати за землю та порядок її зарахування до бюджетів	634
<i>Стаття 288.</i> Орендна плата	637
<i>Стаття 289.</i> Індикація нормативної грошової оцінки земель	640

РОЗДІЛ XIV. СПЕЦІАЛЬНІ ПОДАТКОВІ РЕЖИМИ	643
Глава 1. ВИКЛЮЧЕНА.	643
Глава 2. ФІКСОВАНИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ПОДАТОК	644
<i>Стаття 301.</i> Платники податку	644
<i>Стаття 302.</i> Об'єкт оподаткування	646
<i>Стаття 303.</i> База оподаткування	647
<i>Стаття 304.</i> Ставки податку	661
<i>Стаття 305.</i> Податковий (звітний) період.	663
<i>Стаття 306.</i> Порядок нарахування та строки сплати податку	663
<i>Стаття 307.</i> Особливості обкладення платників податку окремими податками і зборами	671
<i>Стаття 308.</i> Порядок набуття та скасування статусу платника податку.	672
<i>Стаття 309.</i> Відповідальність платників податку	681
Глава 3. ЗБІР У ВИГЛЯДІ ЦІЛЬОВОЇ НАДБАВКИ ДО ДІЮЧОГО ТАРИФУ НА ЕЛЕКТРИЧНУ І ТЕПЛОВУ ЕНЕРГІЮ, КРІМ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ, ВИРОБЛЕНОЇ КВАЛІФІКОВАНИМИ КОГЕНЕРАЦІЙНИМИ УСТАНОВКАМИ	682
<i>Стаття 310.</i> Платники збору	682
<i>Стаття 311.</i> Об'єкт оподаткування збором.	682
<i>Стаття 312.</i> Ставки збору	683
<i>Стаття 313.</i> Порядок обчислення і сплати збору	683
Глава 4. ЗБІР У ВИГЛЯДІ ЦІЛЬОВОЇ НАДБАВКИ ДО ДІЮЧОГО ТАРИФУ НА ПРИРОДНИЙ ГАЗ ДЛЯ СПОЖИВАЧІВ УСІХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ	686
<i>Стаття 314.</i> Платники збору	686
<i>Стаття 315.</i> Об'єкт оподаткування збором.	688
<i>Стаття 316.</i> Ставки збору	689
<i>Стаття 317.</i> Порядок обчислення і сплати збору	690
РОЗДІЛ XV. ЗБІР ЗА КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ УКРАЇНИ	700
<i>Стаття 318.</i> Платники збору	702
<i>Стаття 319.</i> Об'єкт оподаткування збором.	704
<i>Стаття 320.</i> Ставки збору	705
<i>Стаття 322.</i> Порядок обчислення і сплати збору	713
РОЗДІЛ XVI. ЗБІР ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ	714
<i>Стаття 323.</i> Платники збору	720
<i>Стаття 324.</i> Об'єкт оподаткування збором.	721
<i>Стаття 325.</i> Ставки збору	724
<i>Стаття 327.</i> Порядок обчислення збору	730
<i>Стаття 328.</i> Порядок сплати збору	731

РОЗДІЛ XVII. ЗБІР ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ.	753
<i>Стаття 329.</i> Платники збору	756
<i>Стаття 330.</i> Об'єкт оподаткування збором.	759
<i>Стаття 331.</i> Ставки збору	761
<i>Стаття 333.</i> Порядок обчислення збору	769
<i>Стаття 334.</i> Порядок сплати збору	774
РОЗДІЛ XVIII. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ДІЇ УГОДИ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ	780
<i>Стаття 335.</i> Порядок оподаткування інвестора під час виконання угоди про розподіл продукції	780
<i>Стаття 336.</i> Особливості сплати податку на прибуток	783
<i>Стаття 337.</i> Особливості сплати податку на додану вартість	785
<i>Стаття 338.</i> Особливості справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин.	787
<i>Стаття 339.</i> Особливості здійснення контролю за виконанням угоди про розподіл продукції .	788
<i>Стаття 340.</i> Гарантії у разі внесення змін до податкового законодавства	789
РОЗДІЛ XIX. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	790
РОЗДІЛ XX. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	797
<i>Підрозділ 1.</i> Особливості справляння податку на доходи фізичних осіб.	797
<i>Підрозділ 2.</i> Особливості справляння податку на додану вартість	801
<i>Підрозділ 3.</i> Особливості оподаткування підприємств суднобудівної промисловості у разі ввезення на митну територію України устаткування, обладнання та комплектуючих, що не виробляються в Україні	819
<i>Підрозділ 4.</i> Особливості справляння податку на прибуток підприємств	824
<i>Підрозділ 5.</i> Особливості застосування ставок акцизного збору та екологічного податку	836
<i>Підрозділ 6.</i> Особливості справляння земельного податку	837
<i>Підрозділ 7.</i> Особливості порядку повернення торгових патентів	842
<i>Підрозділ 8.</i> Особливості справляння єдиного податку та фіксованого податку	844
<i>Підрозділ 9.</i> Особливості повернення сум податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, збору за забруднення навколишнього природного середовища, а також місцевих податків і зборів	849
<i>Підрозділ 10.</i> Інші перехідні положення	851
Довідник пільг із сплати податків і зборів	857
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України»	960

[Перейти на сайт](#) →